

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 13.7.2011
COM(2011) 432 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Относно използването през периода 2004—2009 г. на предоставените на Литва, Словакия и България финансови ресурси за подпомагане на извеждането от експлоатация на преждевременно спрените атомни електроцентрали съгласно Актовете за присъединяване

{SEC(2011) 914 окончателен}

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	3
1.1.	Цел и правно основание	3
1.2.	Обхват и график	4
1.3.	Суми	4
2.	Администриране на програмата	5
2.1.	Канали на прилагане	5
2.2.	Процедурна рамка и оценяване на програмата	6
3.	Доклади на държавите	6
3.1.	Литва – атомна електроцентрала „Игналина“	7
3.2.	Словакия – атомна електроцентрала Бохунице V1	9
3.3.	България — атомна електроцентрала Козлодуй	11
4.	Заключения	13
4.1.	Резултати от действията	14
4.2.	Перспективи	15

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В доклада се прави оценка на прилагането на финансовата помощ от Европейския съюз за извеждане от експлоатация на преждевременно спрените атомни електроцентрали в Литва, Словакия и България. Той обхваща по-специално осъществяването на програмата за извеждане от експлоатация през периода 2004 — 2009 г., въпреки че също така разглежда финансовата помощ от предходния период и последния напредък, постигнат през 2010 г., с цел да се състави съответстваща и пълна картина. Съобщението е допълнено от Работен документ на службите на Комисията SEC(2011) 914 за предоставяне на по-подробна информация.

1.1. Цел и правно основание

Извеждането от експлоатация на ядрена инсталация може да обхване период от 30 години. То включва дейностите от затварянето и отстраняването на дялящия материал до възстановяването на околната среда на обекта. За да се гарантира безопасното извеждане от експлоатация на ядрените инсталации и управлението на отпадъците, е от жизненоважно значение необходимите финансови средства да бъдат на разположение в момента на извеждането от експлоатация.

По време на преговорите за присъединяване към Европейския съюз (ЕС), трите страни кандидатки за членство, Литва, Словакия и България, експлоатираха съветски ядрени реактори.

Международната общност, в съответствие с многостранната програма за действие на Г7, приета на срещата на върха на Г7¹ в Мюнхен през 1992 г., заключи, че тези реактори не могат да бъдат икономически ефективно модернизирани до изискваните западни стандарти за безопасност и че тези реактори следва да бъдат спрени преди предвидения край на срока им на експлоатация. Тази препоръка определи дати за преждевременно затваряне, които са точно зададени в договорите за присъединяване с тези три държави. Предсрочното спиране и последващото извеждане от експлоатация на тези ядрени електроцентрали (АЕЦ) беше признато за значителна финансова и икономическа тежест за държавите-членки и не позволи на операторите да разполагат с достатъчно време, за да се натрупат нужните средства за покриване на пълните разходи за извеждането от експлоатация. По тази причина индивидуалните Актове за присъединяване^{2,3,4}, както и последващите регламенти на Съвета^{5,6,7}, предвиждаха финансова помощ за съответните нови държави-членки.

Програмата на ЕС за подпомагане е предназначена за следните АЕЦ:

АЕЦ Игналина (АЕЦИ), блокове 1 и 2 в Литва,

АЕЦ Бохунице V1 (АЕЦ V1) блокове 1 и 2 в Словакия и

¹ Германия, Италия, Канада, Обединеното кралство, Съединените американски щати, Франция, Япония и Европейската комисия

² ОВ L236, 23.9.2003 г., стр. 33 и стр. 944

³ ОВ L236, 23.9.2003 г., стр. 33 и стр. 954

⁴ ОВ L157, 21.6. 2005 г., стр. 11 и стр. 38

⁵ ОВ L 411, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁶ ОВ L 131, 23.5.2007 г., стр. 1.

⁷ ОВ L 189, 22.7.2010 г., стр. 9

1.2. Обхват и график

Финансовата помощ от ЕС е предназначена да подпомага усилията на държавите-членки при извеждането от експлоатация на техните АЕЦ от съветски тип, преодоляването на съответните социални последици, както и мерките в енергийния сектор, целящи да смекчат загубата на електрогенерираща мощност.

Помощта от ЕС е била прилагана през три конкретни периода. В предприєдинителния период (до 2004 г.) Литва и Словакия получаваха помощ по програмата ФАР⁸, а между 2004 г. и 2006 г. беше предоставяна помощ съгласно протоколите към Акта за присъединяване, като от 2007 г. регламентите на Съвета за Литва и Словакия осигуриха продължаването на помощта за периода 2007–2013 г.

В предприєдинителния период (до 2007 г.) България получи помощ по програмата ФАР. След това беше предоставена Допълнителна помощ за периода 2007—2009 г. съгласно протокола към Договора за присъединяване въз основа на избраната тогава стратегия на „отсрочено“ извеждане от експлоатация. През 2009 г. беше получено официално искане за удължаване на финансовата помощ, за да се продължи с преразгледана стратегия за „незабавно“ извеждане от експлоатация и през 2010 г. беше приет нов регламент на Съвета, за да се осигури продължаването на помощта до 2013 г.

1.3. Суми

Предоставената помощ свидетелства за извънредната тежест за новите държави-членки, произтичаща от ангажимента им за преждевременно затваряне. Помощта няма за цел нито да покрие пълния размер на разходите за извеждане от експлоатация, нито да компенсира всички икономическите последици, а по-скоро представлява израз на солидарност между ЕС и държавите-членки. Сумите, определени за отделните държави-членки, са резултат от политически преговори, вземащи предвид различни обществени и икономически аспекти, както и различните видове и брой ядрени блокове, които трябва да бъдат демонтирани.

Таблица за преглед на финансовата помощ за държавите-членки от 1999 г. до 2013 г. (в милиона евро) съгласно заложеното в основните правни актове:*

	1999 г.-2003 г.	2004 г.-2006 г.	2007 г.-2013 г.	Общо
Литва	210	285	837	1332
Словакия	90	90	423	603
България	155	185	510	850
Междинен сбор:	455	560	1770	2785

* действителни годишни поети задължения с корекция за инфлацията.

⁸

Програма за подпомагане на страните от Централна и Източна Европа

До края на 2009 г. действителните суми за трите държави, за които са поети задължения, бяха: 878,5 млн. EUR за Литва, 363,7 млн. EUR за Словакия и 567,8 млн. EUR за България.

2. АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Главна дирекция „Енергетика“ (бивша ГД „Енергетика и транспорт“) прилага програмата за финансова помощ от ЕС за Литва и Словакия от 2004 г., а за България от 2007 г. насам.

2.1. Канали на прилагане

Правните основания за Литва и Словакия дават възможност за два алтернативни канала за прилагане на подпомагането от ЕС: Първият – чрез Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), с вноски в съответните **международни фондове за подпомагане на извеждането от експлоатация (МФПНЕ)**, и вторият – чрез национален канал за пряка подкрепа през **национална агенция** – в съответствие с Регламент № 1605/2002 на Съвета относно Финансовия регламент, приложим за бюджета на Европейските общности⁹.

За България правното основание предвижда усвояване на европейската помощ само чрез ЕБВР, предвид липсата на подходяща национална структура за прилагането.

Международни фондове за подпомагане на извеждането от експлоатация

МФПНЕ бяха създадени през 2000 г. и се управляват от ЕБВР. Тези фондове по своя характер са с множество дарители, от които ЕО е най-големият, и от 2004 г. насам, единственият вносител.

За всяка от трите държави-членки е създаден специален фонд: за Литва – МФПНЕ „Игналина“ (МФПНЕИ), за Словакия – МФПНЕ „Бохунице“ (МФПНЕБ), и за България – МФПНЕ „Козлодуй“ (МФПНЕК).

Национална агенция

Само Литва е избрала да приложи мерки чрез национална агенция в съответствие с член 53, буква а) и член 54, параграф 2, буква в) от Финансовия регламент.

През периода 2004—2006 г. пряката помощ за Литва беше осигурена посредством механизма на Програмирования инструмент в рамките на разширената децентрализирана система за изпълнение.

От 2007 г. Литва извършва това пряко национално подпомагане чрез **Централната агенция за управление на проекти (ЦАУП)** в качеството ѝ на упълномощена¹⁰ национална агенция под „непряко централизирано управление“.

⁹ ОВ L 248, 16.9.2002 г., стр. 1.

¹⁰ Писмо от 4 юни 2007 г. от ЕС до Литва: Предложение за Национална агенция за програмата „Игналина“

2.2. Процедурна рамка и оценяване на програмата

До края на 2006 г., е имало само ограничено участие и ръководене от страна на отделните държави-членки в дефинирането на нуждите и на използването на помощта от ЕС. Освен това по отношение на Литва е имало само ограничена координация между двата канала за прилагане – ЕБВР и ЦАУП.

За отстраняване на тези регистрирани слабости, считано от 2007 г. бе създадена преразгледана **процедурна рамка**.

Механизмът за усвояване на финансовата помощ в рамките на финансовата перспектива 2007 г.—2013 г. е изложен в Решението на Комисията относно процедурите¹¹. Съгласно съответното правно основание Европейската комисия (ЕК) създаде Управителен комитет: Комитетът по програмата за извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения, чиято роля е да оказва съдействие на ЕК при извършването на подпомагането от ЕС. От 2007 г. насам процедурната рамка беше постепенно подобрявана с преработено Решение на Комисията относно процедурите от 2010 г.

ЕК предоставя средства за трите програми чрез приемане на годишни решения на Комисията за финансирането. Към това решение за финансиране са приложени три съответни годишни комбинирани документа относно планирането, изготвени от заинтересованите държави-членки. Тези документи определят целите на използването на помощта от ЕС. ЕК отпуска средства на ЕБВР и ЦАУП при поискване, основаващо се на доказан напредък при изпълнението на проекта.

Изпълнението на мерките и финансовото подпомагане се проследява от комитет за мониторинг, създаван за всяка страна и канал на прилагане. Въпреки че проектите могат да бъдат финансирани до 100 %, са установени някои специфични тавани за съфинансиране на ключови проекти (например проекта за парогазови инсталации в Литва, където МФПНП финансира до 70 % при таван от 165 млн. EUR – всички преразходи следователно се поемат от Литва).

Програмата за помощ бе обект на редовни одити и оценки, които като цяло бяха положителни и потвърдиха постигнатия напредък. Мерките за подобряване са взети предвид при повторното дефиниране на процедурната рамка през 2007 г. и отново през 2010 г.

3. ДОКЛАДИ НА ДЪРЖАВИТЕ

Извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения може да се разглежда на два етапа. Първи, предшестваш извеждането от експлоатация етап, през който се извършват подготвителни работи, следван от втори етап на извеждане от експлоатация и демонтиране.

По време на първия етап се изготвя документацията за извеждане от експлоатация, като се предоставя техническата и финансова информация за приемливите алтернативи за извеждане от експлоатация. В нея се преценява дали бъдещият процес на извеждане от

¹¹ Решение на Комисията относно процедурите, свързани с планирането и текущия контрол на мерките и финансовата помощ по програмите „Бохунице“ и „Игналина“ за периода 2007 г.—2013 г. и по програма „Козлодуй“ за периода 2007 г.—2009 г. – С(2007)5538

експлоатация е технически осъществим и в съответствие с разпоредбите на Договора за Евратом и националното законодателство в областта на ядрената безопасност и здравето, физическата защита и опазването на околната среда.

Преждевременното затваряне на съответните АЕЦ имаха явно отрицателно въздействие върху сигурността на електроснабдяването в трите държави-членки. За да се предотврати това, в индивидуалните актове за присъединяване бяха включени мерки за смекчаване на последиците в енергийния сектор в съответствие с енергийната политика на ЕС.

Обхватът и естеството на проектите, осъществени за справяне с този проблем, бяха определени при съобразяване с националните политики, състоянието на съществуващи съоръжения и нуждите на енергийния сектор.

Държавите-членки са тези, които предлагат как наличните средства да бъдат разпределяни между трите подлежащи на финансиране области – *извеждането от експлоатация, енергийните и социалните последици*, във функция от техните генерални нужди и стратегия.

Помощта никога не е била предназначена за покриване на всички разходи по извеждането от експлоатация или за компенсиране на всички икономически последици. По тези причини правното основание позволява известна гъвкавост при използването на средствата.

Изграждането на междинни съоръжения за съхраняване на отработено гориво, националните хранилища за отпадъци и някои проекти за управление на радиоактивни отпадъци (РАО) не са част от извеждането от експлоатация. Такива проекти бяха подпомагани обаче в определени обосновани случаи, когато липсата на подкрепа щеше да навреди сериозно на процеса на извеждане от експлоатация и демонтирането.

В такива случаи тази помощ може да се счита за „засилена“ подкрепа на държавите-членки, която следва да бъде взета предвид при обсъжданията относно възможно разширяване на помощта от ЕС.

3.1. Литва – атомна електроцентрала „Игналина“

3.1.1. Ангажимент за затваряне и развитие на финансирането

Преди присъединяването Литва експлоатираше два реактора РБМК 1500. Блоковете понастоящем са собственост на INPP, държавно предприятие, което от 2009 г. насам е в системата на литовското Министерство на енергетиката. INPP днес е отговорно за безопасната поддръжка и извеждане от експлоатация на двата реакторни блока.

Блок 1 беше затворен окончателно на 31 декември 2004 г., а блок 2 – на 31 декември 2009 г.

Общият размер на помощта от ЕС за Литва между 1999 г. и 2013 г. се предвижда да бъде 1367¹² млн. EUR.

¹² Действителни ангажименти до края на 2009 г. + предвиждания за 2010 г. — 2013 г.

3.1.2. Прозорец „Извеждане от експлоатация и отпадъци“

Целите, набелязани за помощ от ЕС, бяха безопасната поддръжка на двата блока на INPP, подготовката за извеждане от експлоатация (включително стратегическата документация) и изграждането на съоръжения за третиране и съхраняване на отпадъци. През 2009 г. новото правителство увеличи значително степента си на участие и собственост върху процеса на извеждане от експлоатация.

Списък на ключовите проекти, които бяха финансирани от ЕС:

(Подготовка за) Извеждане от експлоатация

- Безопасна поддръжка на блокове 1 и 2;
- Подкрепа за органа за ядрено регулиране;
- Подготвяне на база данни за извеждане от експлоатация и инструмент за планиране;
- Подробни планове за извеждане от експлоатация за конкретна сграда;
- Осигуряване на консултантска подкрепа за INPP;
- Радиологичното характеризиране;
- Деконтаминиране на първичния контур;

Управление на отпадъците

- Хранилище за междинно съхраняване на отработено гориво (B1)
- Съоръжение за управление на твърдите отпадъци и съхраняване (B234)
- Съоръжение за измервания на свободните изпускания

3.1.3. Прозорец „Енергия“

Програмата „Игналина “ подкрепи **ключови проекти в енергийния сектор, набелязани в литовската национална енергийна стратегия:**

- Екологично модернизиране на литовска топлинна електроцентрала;
- Изграждане на парогазова инсталация, реактор за паралелна ел. компенсация и отоплителна котелна централа;
- Смяна на газови котли и модернизиране на топлофикационните системи във Висагитас;
- Повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради с много апартаменти, както и на обществените сгради;
- Подкрепа за проучването на възможностите за изграждане на свързващ електропровод между Полша и Литва.

3.1.4. Резултати от действията

От общата сума **(954,70 млн. EUR)** на наличните средства за МФПНПН (723,10 млн. EUR) и ЦАУП (231,60 млн. EUR), сумата, заделена за определени проекти, е **881,60**

млн. EUR. Сумата, отпусната от ЕС, е **763,30 млн. EUR** (за МФПНП 592,60 млн. EUR; за ЦАУП 170,70 млн. EUR).¹³

Програмата се разви в условията на труден политически климат. До 2009 г. Литва водеше активна кампания за отлагане на затварянето на блок 2 до 2012 г. Липсата на ангажимент за затварянето оказва отрицателно въздействие върху напредъка в посока извеждане от експлоатация. Въпреки тези трудности, и двата блока в крайна сметка бяха затворени по график, както беше предвидено в Договора за присъединяване. Днес те се поддържат безопасно и са на етап на извеждане от експлоатация. Към днешна дата активната зона на реактора на блок 1 е с напълно извадено гориво. Недостиг на електроенергия или прекъсвания на електроснабдяването не бяха наблюдавани след затварянията. Като се има предвид тази сложна обстановка, резултатите от действията по извеждането от експлоатация могат да бъдат оценени като задоволителни.

Промяната от производител на електроенергия в организация за извеждане от експлоатация изискваше значителни промени в организационната структура, както и промени в човешките ресурси на INPP. Такава промяна, включително промяната в менталитета, не се постига от днес за утре и изисква значителни усилия.

Този необходим процес „на управление на промените“, който беше специално препоръчан от ЕК, днес бива „защитаван“ от новото литовско правителство (след изборите през 2008 г.), като Литва и INPP поемат пълна собственост върху процеса по извеждане от експлоатация.

Имаше сериозни закъснения и преразходи по отношение на планирането и оценяването на разходите в два ключови инфраструктурни инвестиционни проекта; Проект В1 – проектът за съхраняване и управление на отработено гориво, и проект В234 – проектът за съхраняване и третиране на отпадъците. И двата проекта са понастоящем на етапа на изграждане.

Приблизително 30 % от помощта на ЕС бяха разпределени за проекти в енергийния сектор.

Въпреки че при някои от проектите за извеждане от експлоатация имаше закъснения, които доведоха до допълнителни разходи, тези закъснения все още не са оказали пряко влияние върху критичната част от процеса за извеждане от експлоатация. Въпреки това „резервът“ на проекта е изчерпан и ще са нужни значителни усилия, за да се избегнат големи закъснения и допълнително увеличение на разходите.

3.2. Словакия – атомна електроцентрала Бохунице V1

3.2.1. Ангажимент за затваряне и развитие на финансирането

АЕЦ V1 включва два реактора ВВЕР 440/230. Организацията, отговорна за надзора след затварянето и за извеждането от експлоатация на АЕЦ V1 е принадлежащото на държавата (чрез Министерството на икономиката) дружество „Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť a.s.“ (JAVYS)

Блок 1 беше затворен окончателно на 31 декември 2006 г., а блок 2 – на 31 декември 2008 г.

¹³ Отпускане на средства — глави 3.3.1. и 3.3.2

Общият размер на помощта от ЕС за Словакия между 1999 г. и 2013 г. се предвижда да бъде 613¹⁴ млн. EUR.

3.2.2. Прозорец „Извеждане от експлоатация и отпадъци“

Подготвителните работи за извеждането от експлоатация са извършени и стратегическата документация за извеждането от експлоатация е разработена.

Списък на ключовите проекти, които бяха финансирани от ЕС:

(Подготовка за) Извеждане от експлоатация

Подготовка на 1-ви етап на плана за извеждане от експлоатация на АЕЦ V1 и документация;

Реконструкция на спомагателна котелна централа и на топло- и пароразпределителна система;

Реконструкция на областна система за защита и изменения в схемата на електрозахранване на JAVYS след окончателното затваряне на АЕЦ V1;

Изпълнението на програмата за извеждане от експлоатация с използване на наличните в АЕЦ „Бохунице V1“ човешки ресурси;

Консултантска подкрепа за JAVYS;

Управление на отпадъците

Разработване на междинно съхранение на РАО в Бохунице

Обществени поръчки за контейнери за отработеното гориво

Третиране на традиционни отпадъци – утайки и сорбенти

3.2.3. Прозорец „Енергия“

Програмата „Бохунице “ подпомогна някои мерки за смекчаване на отрицателните последици за словашкия енергиен сектор в съответствие със „Стратегията за енергийната сигурност на Словашката република до 2030 г.“

Списък на ключовите проекти, които бяха финансирани от ЕС:

Реконструкция на подстанцията Križovany за 400kV;

Изменения в преносния сектор поради окончателното затваряне на АЕЦ V1;

Енергийна ефективност в обществените сгради и финансов механизъм за устойчива енергетика;

Според данните, представени от ЕБВР, осъществените действия в рамките на прозореца „Енергия“ доведоха до компенсиране, еквивалентно на почти 20 MWe от загубената след затварянето на АЕЦ V1 електрогенерираща мощност.

¹⁴ Действителни ангажименти до края на 2009 г. + предвиждания за 2010 г. — 2013 г.

3.2.4. Резултати от действията

От общите средства, налични в МФПИБ (385,807 млн. EUR), заделената за определени проекти сума е 364,07 млн. EUR. Сумата, отпусната на МФПИБ от ЕС е 157,80 млн. EUR.

От началото на програмата няколко проблема като реорганизацията на JAVYS, трудности в комуникацията между участващите страни и газовата криза в началото на 2009 г., допринесоха за сложността на изпълнението на програмата и доведоха до забавяния в някои проекти.

Въпреки тези трудности двата блока бяха затворени по график и бяха безопасно поддържани. Те вече са на етапа на извеждане от експлоатация. Нямаше недостиг на електроенергия или прекъсвания на електроснабдяването след затварянето. Като такава общата ефективност може да се счита за задоволителна.

Закъсненията при някои проекти могат да имат отрицателно въздействие върху издаването на лицензия за извеждане от експлоатация (предвидено за средата на 2011 г.). ЕК продължава да следи отблизо напредъка към достигането на този ключов етап.

Към 31 декември 2009 г., разпределението на средствата, предназначени за прозорците „Извеждане от експлоатация и отпадъци“ и „Енергия“ е приемливо, като се отдава приоритет на проектите „Извеждане от експлоатация и отпадъци“ в периода до 2013 г.

3.3. България — атомна електроцентрала Козлодуй

3.3.1. Ангажимент за затваряне и развитие на финансирането

Блокове 1–4 на АЕЦ „Козлодуй“ са с реактори с конструкция ВВЕР 440/230. Собственикът и организацията, отговорна за извеждане от експлоатация на реактори 1–2 на АЕЦ „Козлодуй“ е Държавното предприятие „Радиоактивни отпадъци“ (ДПРАО), откато и двата блока са с напълно извадено гориво. За блокове 3–4 собственикът и отговорният за извеждането от експлоатация е държавното дружество „Национална електрическа компания“ ЕАД.

Блокове 1 и 2 бяха затворени на 31 декември 2002 г., а блокове 3 и 4 бяха затворени на 31 декември 2006 г.

Общият размер на помощта от ЕС за България между 1999 г. и 2013 г. се предвижда да бъде 867,78¹⁵ млн. EUR.

3.3.2. Прозорец „Извеждане от експлоатация и управление на отпадъците“

Подготвителните работи за извеждането от експлоатация са извършени и стратегическата документация за извеждането от експлоатация е разработена. Блокове 1 и 2 бяха с напълно извадено гориво. Активните зони на блокове 3 и 4 са с извадено гориво.; Известно количество гориво обаче е останало в басейните за гориво към реактора.

¹⁵ Действителни ангажименти до края на 2009 г. + предвиждания за 2010 г. — 2013 г.

През 2008 г. блокове 1 и 2 бяха отделени от блокове 3 и 4 и собствеността върху блокове 1 и 2 беше прехвърлена на ДПРАО. Това действие беше предприето с цел да се ускори извеждането от експлоатация на блокове 1 и 2.

Списък на ключовите проекти, финансирани от ЕС:

(Подготовка за) Извеждане от експлоатация

Актуализирана стратегия за извеждане от експлоатация;

Оказване на подкрепа за извършване на извеждането от експлоатация с използване на човешките ресурси, на разположение в блокове 1–4 на АЕЦ „Козлодуй“;

Началото на демонтирането на системи и съоръжения, несвързани с безопасността;

Изграждане на ТЕЦ;

Управление на отпадъците

Проектиране на национално съоръжение за погребване;

Проектиране на хранилище за отпадъци с много ниска активност;

Хранилище за съхраняване на междинни РАО и конвенционални отпадъци;

Изграждане на съоръжения за третиране на отпадъци на самия обект;

Изграждане на сухо хранилище за контейнери с отработено гориво за топлоотделящи елементи с отработено гориво за ВВЕР 440.

3.3.3. Прозорец „Енергия“

Програмата „Козлодуй“ подпомогна мерки за смекчаване на последиците в енергийния сектор в съответствие с **енергийната стратегия на България**.

Следва списък на ключови проекти, които бяха финансирани от ЕС:

Извършване и управление на рехабилитацията на софийската топлофикационна мрежа;

Рамков инструмент за Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници;

МАРИЦА ИЗТОК-2 – инсталиране на система за сушене на гипс и рехабилитация на помпената станция за охлаждаща вода;

Модернизиране и разширяване на националната разпределителна електроенергийна система;

Строителство на газопроводи за високо налягане и газорегулиращи станции;

Според данните, предоставени от ЕБВР, осъществените действия в рамките на прозореца „Енергия“ доведоха до компенсиране, еквивалентно на почти 500 MWe електрогенерираща мощност след затварянето на блокове 1–4.

3.3.4. Резултати от действията

От общите средства, налични в МФПЕК (606,744 млн. EUR), заделената за определени проекти сума е 540,875 млн. EUR. Сумата, отпусната на МФПЕК от ЕС е 363,149 млн. EUR.

Програмата за извеждане от експлоатация напредваше в особено неблагоприятна политическа обстановка. През 2006 г. бяха направени опити да бъдат отложени затварянията, а след 2006 г. и да бъдат пуснати отново спрените реактори. Въпреки тези трудности общата ефективност на програмата може да се счита за задоволителна, като се има предвид, че всички блокове са затворени, както е предвидено в Договора за присъединяване.

Горивото на блокове 1 и 2 е напълно извадено, сухото хранилище за отработено гориво е близо до етапа на завършване и първите работи по демонтиране са започнали. В процес на изграждане са съоръжения да третиране и съхраняване на отпадъци. След затварянето на реакторните блокове не е имало прекъсване в електроснабдяването. Ангажиментът на настоящото българско правителство, заедно с отделянето на блокове 1 и 2 от 3 и 4 ще бъде в подкрепа и ще окаже положително въздействие върху напредването по график на програмата за извеждане от експлоатация.

Основната полза във връзка с помощта от ЕС е промяната на стратегията за извеждане от експлоатация от стратегия за „отсрочено извеждане от експлоатация“ в такава за „незабавно – непрекъснато извеждане от експлоатация“. Това намалява общото време на извеждане от експлоатация и осигурява най-добър вариант за използване на разполагаемия персонал с цел извършване на работите по демонтиране. Това ще окаже положително въздействие върху общите разходи за извеждане от експлоатация.

Значителна част от средствата са били разпределени за енергийни проекти за справяне с последиците от преждевременното затваряне.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Всички набелязани ядрени блокове в Литва, Словакия и България са безопасно затворени в съответствие с техните споразумения за присъединяване. Понастоящем са в ход работи по извеждането от експлоатация. Тази ситуация беше постигната като пряк резултат от успешното прилагане на програмата на ЕС за подпомагане.

Подпомагането от страна на ЕС е в ход от преди присъединяването и затварянето на въпросните АЕЦ. През това време програмите на ЕС за подпомагане бяха изправени пред различни трудности както от политическо, така и от техническо естество. От страна на държавите-членки бяха направени значителни усилия за предоговаряне на техните политически ангажименти, благодарение обаче на изразената от ЕС солидарност и на предоставянето на подходяща финансова подкрепа, всички държави спазиха ангажиментите си за затваряне на своите реакторни блокове в съответствие със съответните договори за присъединяване.

Граничните условия за всяка една държава са уникални и оказват влияние върху избора на технологията, стратегията и аргументацията, свързани с подбора на проекти. Ето защо е трудно да се направи пряко сравнение на ефективността на помощта,

предоставена от ЕС на всяка държава-членка. Преди във всяка АЕЦ да бъдат стимулирани проекти, беше направена оценка на нуждите и възможностите. Определянето и изпълняването на проектите също се разчитаха на редовна преоценка на националните стратегии и планове за извеждане от експлоатация.

4.1. Резултати от действията

Мащабът на проблема, срещнат от всяка държава, беше функция на различните типове реактори, подлежащи на извеждане от експлоатация, състоянието на съществуващата инфраструктура, необходима като основа за извеждането от експлоатация, и предизвикателствата пред управлението на отпадъците, възможностите за заместване на загубената електрогенерираща мощност, регулаторната и политическата среда и избора на стратегия за извеждане от експлоатация.

Въпреки първоначалните трудности реакторите бяха спрени по график и горивото от повечето от тях беше извадено като първа важна стъпка към окончателно затваряне и извеждане от експлоатация на тези АЕЦ.

Във всяка държава-членка наличните финансови средства за проектите надвишават отпуснатите средства. Средствата са били предоставяни всяка година от 1999 г. насам, по време, когато държавите-членки все още не са били в състояние да ги използват в пълна степен. В резултат са се натрупали някои финансови средства. По-късно тези средства бяха използвани по-ефективно и ефикасно и ще бъдат напълно усвоени в рамките на следващите две години.

През последните години и до края на периода за докладване беше отбелязан значителен напредък по трите програми по отношение на повечето свързани с извеждането от експлоатация и с енергийния сектор проекти, които бяха набелязани или подготвени и в значителна степен бяха вече в процес на изпълнение.

Във всички държави голямата част от финансирането беше насочена към проекти, свързани с извеждането от експлоатация и с управлението на РАО. Литва и България използваха значителна част за съхраняване на отработено гориво и за управление на отпадъците. Понастоящем съоръженията, необходими за извеждане от експлоатация, третиране и съхраняване на отработено ядрено гориво, са в процес на изграждане, документацията за лицензиране е разработена и първоначалните подготвителни работи по демонтирането са започнали.

Когато проектите бяха в съответствие с европейската и националните енергийни политики, това беше от полза за енергийния сектор. Помощта от ЕС беше отпусната на ранен етап за енергийния сектор, с цел справяне със загубата на електрогенерираща мощност. Този подход се оказа от особена полза и много ефективен в случая на България за смекчаването на последиците от неотдавнашните енергийна и финансова криза. Въпреки че в някои от проектите за извеждане от експлоатация имаше закъснения, по отношение на последните се подхожда активно, за да се сведе до минимум влиянието им върху критичната част от процеса за извеждане от експлоатация.

Правната рамка и управляващите структури в държавите продължават да бъдат адаптирани при отчитане на прехода от дружества производители на електроенергия към организации за извеждане от експлоатация.

4.2. Перспективи

Мерките в прозорците „Извеждане от експлоатация“ и „Енергия“ ще продължат до края на финансовата перспектива в съответствие с набелязаните стратегии. На проектите, свързани с извеждане от експлоатация, ще се отдава приоритет спрямо енергийно ориентираните проекти, когато финансовите средства са ограничени.

Използването на помощта от ЕС в рамките на прозореца „Извеждане от експлоатация“ ще бъде съсредоточено върху довършването на необходимата инфраструктура, третирането на РАО, придобиването на необходимите лицензии за извеждане от експлоатация и демонтирането. Новите управленски структури и организация за извеждане от експлоатация ще бъдат стимулирани и подпомагани в справянето с дейностите по демонтиране докато изпълнението на работите по демонтирането от персонала в централата продължава.

Напредъкът на проектите в енергийния сектор е добър. Действията в тази област понастоящем се считат за достатъчни. Въпреки че окончателният финансов ангажимент ще бъде поет през 2013 г., дейностите във връзка с тези ангажименти ще продължават и след тази дата.

Целта на помощта от ЕС винаги е била, и ще продължава да бъде, осигуряване на помощ за държавите-членки, а не пълно финансиране на извеждането от експлоатация или пълно компенсиране на последиците от затварянето. Предоставяната помощ следва да бъде допълвана със съответни национални ресурси.